SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

K 2/2022 vp

Lausunto

12.9.2022

20-200656

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijakuulemis- ja lausuntopyyntö liittyen hallituksen vuosikertomukseen 2021

STM:n lausunto liittyen hallituksen vuosikertomukseen 2021 sekä eduskunnan vastaukseen EV 24/2005 vp ja eduskunnan kirjelmään EK 49/2018

1. *Vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvien kustannusten jakaminen yhteisvastuullisesti kaikkien työnantajien kesken (HE 195/2004 vp – EV 24/2005 vp)*

2. *Lainsäädäntömuutokset perhevapaauudistuksen toteuttamiseksi mahdollisimman pikaisesti (Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018; K 22/2018 vp – EK 49/2018)*

Kustannukset ja miten niitä korvataan

Perhevapaista työnantajille aiheutuvat kustannukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin sekä sopimusperusteisiin (työ- virkaehtosopimuksiin perustuviin) ja lakisääteisiin kustannuksiin. Suoria kustannuksia ovat työ- virkaehtosopimuksiin perustuvat palkkakustannukset perhevapaan ajalta sekä lakisääteisesti vapaan ajalta kertyneen vuosiloman kustannukset. Lisäksi palkkakustannuksia syntyy työntekijän tilapäisen hoitovapaan (vapaa alle 10 v. sairaan lapsen hoitamiseksi) ajalta. Epäsuoria kustannuksia syntyy mm. töiden järjestelyyn ja sijaisen rekrytointiin liittyen. Lisäksi vanhemmuuteen liittyvinä kustannuksina voidaan pitää raskauden aiheuttamista sairauspoissaoloista työnantajalle aiheutuvia kustannuksia. Yksittäiselle työnantajalle aiheutuvien kustannusten määrä vaihtelee siten huomattavasti.

Työnantajan palkkakustannuksia korvataan maksamalla vanhempainpäiväraha työnantajalle palkallisen raskaus- ja vanhempainvapaan ajalta. Lisäksi vapaan ajalta kertyneen lakisääteisen vuosiloman vuosilomapalkka sivukuluineen korvataan työnantajalle täysimääräisesti. Eduskunnan lausuman (EV 24/2005 vp) jälkeen vanhempainpäivärahan tasoa on korotettu sekä vuosilomakustannuskorvauksen laskentaa on muutettu siten, että ne kompensoivat aiempaa paremmin työnantajan kustannuksia (HE 112/2006 vp).

Lisäksi työnantajille perhevapaista aiheutuvia kustannuksia korvataan 2500 euron perhevapaakorvauksella, joka tuli käyttöön 1.4.2017 (HE 163/2016 vp). Korvaus on suunnattu raskausvapaalle (aiemmin äitiysvapaalle) jäävien työntekijöiden työnantajille. Välillisesti korvauksen tavoitteena on parantaa naisten tasa-arvoista kohtelua työmarkkinoilla ja edistää työllistymistä.

Vanhempainpäivärahat, vuosilomakustannuskorvaus sekä perhevapaakorvaus rahoitetaan sairausvakuutuksen työtulovakuutuksesta. Työtulovakuutus rahoitetaan valtion osuudella, työnantajien sairausvakuutusmaksuilla sekä palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuilla. Työtulovakuutuksen rahoitukseen osallistuvat siis kaikki työnantajat ja työntekijät riippumatta siitä, käyttävätkö perhevapaita.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Sosiaali- ja terveysministeriö				
PL 33 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 8 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	02951 63415 +358 2951 63415	kirjaamo@stm.fi stm.fi

Perhevapaiden uudistaminen

Perhevapaiden jakautuminen nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken on nähty merkittävänä keinona paitsi edistää naisten työmarkkina-asemaa myös jakaa vapaista aiheutuvia kustannuksia tasaisemmin molempien vanhempien työnantajien kesken.

Perhevapaauudistusta koskevat lainsäädäntömuutokset vahvistettiin vuonna 2021 ja muutokset tulivat voimaan 1.8.2022. Uudistuksen myötä vanhempainpäivärahapäivien lukumäärä on kasvanut, ja järjestelmän joustavuus on lisääntynyt. Uudistus pyrkii lisäämään työelämän ja vanhempien tasaarvoa ja huomioimaan aiempaa paremmin erilaiset perhemuodot. Vanhempainrahaa voi käyttää monessa jaksossa lapsen kaksivuotispäivään asti, ja päivistä osan voi luovuttaa toiselle vanhemmalle, muulle huoltajalle tai omalle tai toisen vanhemman puolisolle. Uudistuksen myötä kummallakin vanhemmalla on 160 vanhempainrahapäivän kiintiö.

Uudistuksen vaikutuksia sekä tavoitteiden toteutumista tullaan seuraamaan sosiaali- ja terveysministeriössä.

Edellä mainitut eduskunnan lausumat eivät enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Neuvotteleva virkamies Eva Ojala